

6 Şubat 2023 Depremleri Sonrası Malatya Kenti Acil Toplanma Alanlarının Yeterliklerinin İncelenmesi

Melike Kalkan

Uşak Üniversitesi

Bir yerleşim yeri veya periferinde meydana gelen herhangi bir afet sonrasında afetzedelerin güvenli bir şekilde afet bölgesinden tahliye edilmesi ve ilgili bölgeye yetkili hizmet gruplarının erişiminin kolaylaşması noktasında, "Afet Sonrası Acil Toplanma Alanları" etkin bir rol üstlenmektedir. Afet Sonrası Acil Toplanma Alanları, AFAD ve yerel yetkililerce yaşanan afetin öncesindeki bir zaman diliminde belirlenmiş olmasından ötürü, söz konusu alanların mekansal anlamda yeterlilik, güvenlik, erişilebilirlik ve bilinebilirlik (hatırlanabilirlik) ölçütlerini karşılayıp karşılamaması durumu afet sonrasında öngörülemez sonuçlar verebilmektedir. Bu durum, afet yönetimi ile ilgili sorunlara neden olabilmektedir. Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde Pazarcık-Kahramanmaraş ve Elbistan-Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6 şiddetlerindeki depremler neticesinde bölgede Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında "Seviye 4" alarm ilan edilmiştir. Meydana gelen afetin yaşandığı bölgede ciddi sayıda can kayıpları ile yaralılar (güncel sayı olarak 75.523) mevcuttur. Literatürde, Afet Sonrası Acil Toplanma Alanlarının ilk 72 saat içerisinde kullanılabilmesi belirtilmektedir. Buna karşın, yerel ve ulusal basın kaynaklarından edinilen bilgiler ışığında, yaşanan elim olayın ölçeğinin çok büyük olması sebebiyle afetzedelerin söz konusu alanlara ilk 24 saat içinde erişim sağladığı ve barınma ihtiyacını karşılamaya başladığı bilinmektedir. Afettede sayısı arttıkça, ilgili alanların belirtilen ölçütlere göre yeterliliği zaman içerisinde yeniden sorgulanmaya başlanacaktır. Bu durum da alanların yetersiz kalabilmesi ihtimalini doğurmaktadır.

Afet durumlarında kurtarma ekiplerinin zamana karşı çaba gösterdiği, dakikaların bile önem arz ettiği bilinmektedir. Afettede belleğinde "güvenli alan" olarak yerleşmiş alana erişim çok daha hızlı gerçekleşeceği için, vatandaşın kısa sürede bölgeden tahliye edilmesi yardım ekiplerine de zaman kazandıracaktır. Dolayısıyla mevcut durumda öngörülen yerlerin afettede sayısını karşılayıp karşılamaması gibi fiziksel özelliklerinin yanında bilinebilirlik düzeyi gibi psikolojik konumu da önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacını öncelikle afet sonrası acil toplanma alanlarının belirli mekansal ölçütler altında incelenerek, fiziksel yeterlilik durumlarının sorgulanması, devamında incelenen bölgede ikamet eden afetzedelerin fiziksel ve psikolojik olarak güvenilir kabul ettiği (acil toplanma alanı olarak gördüğü) alanların tespit edilmesi ve belirlenen Afet Sonrası Acil Toplanma Alanları ile afettede belleğindeki acil toplanma alanlarının saha içerisinde karşılaştırılarak AFAD ve yerel yönetim tarafından öngörülen alanların erişilebilirlik, bilinebilirlik düzeylerinin karşılaştırılması oluşturmaktadır.

Türkiye'de yaşanan son 84 yılın en büyük depremi olarak kabul edilen bu afet sonrasında Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa, Adıyaman, Kilis, Diyarbakır, Hatay ve Adana olmak üzere toplam 10 il etkilenmiştir. AFAD ve yerel yetkililerin bilgileri doğrultusunda depremden en çok etkilenen ilk üç şehir Kahramanmaraş, Hatay ve Malatya'dır. Kahramanmaraş ve Hatay'da yıkımın ciddi olması ve arama-kurtarma çalışmalarının devam etmesi çalışma alanının Malatya seçilmesinde etkin rol oynamaktadır. Malatya merkez ve ilçelerinde saha ekibi olarak acil toplanma alanlarının incelenmesi yapılacaktır. Bu çalışmadaki esas amaç afet öncesi belirlenen acil toplanma alanlarının afetin hemen sonrasında kullanılma durumunun saha çalışması ile tespit etmek ve bu alanların depreme karşı dayanıklılığının analiz etmektir.

AFAD ve yerel yönetimlerin işbirliğinde Türkiye geneli olası afet sonrası acil toplanma alanları belirlenmiş olup, E-devlet üzerinden kentlilerin bilgisine sunulmaktadır. Çalışma kapsamında Malatya kenti ve ilçelerdeki (Akçadağ, Arapgir, Arguvan, Darende, Doğanşehir, Doğanşol,

Hekimhan, Kale, Kuluncuk, Pütürge, Yazıhan) toplam 75 adet afet sonrası acil toplanma alanları incelenmesi hedeflenmektedir. Bu çalışmayla birlikte afet yönetim planı kapsamında yetkililer tarafından belirlenen acil toplanma alanlarının, olası Malatya depremine hazır hale getirilmesi için uygulanması gereken adımlar belirlenecektir.